บทที่ 2
แนวคิด ทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่องความคิดเห็นต่อการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคลของโรงงานน้ำตาลในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเห็นของผู้บริหารโรงงานน้ำตาลต่อการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล และเพื่อศึกษาปัญหาในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของผู้บริหารโรงงานน้ำตาล และเสนอแนวทางในการปรับปรุง ในบทนี้ประกอบด้วย แนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎี

1. โครงสร้างของระบบภาษีที่ดี

โครงสร้างของระบบภาษีที่ดีจะเป็นแนวทางเพื่อการพิจารณาจัดเก็บภาษีอากรแต่ละประเภทให้ดำเนินไปอย่างยุติธรรมและก่อประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมมากที่สุด โดย อาร์ เอ มัสเกรฟ และพี บี มัสเกรฟ (R. A. Musgrave & P. E. Musgrave)[6] ได้กำหนดหลักการสำคัญไว้ดังนี้

ประการแรก ภาระภาษีหรือค่าใช้จ่ายของรัฐจะต้องกระจายแก่ประชาชนผู้เสียภาษีทุกคนอย่างยุติธรรม กล่าวคือ แต่ละคนควรจะแบกรับภาระภาษีตามฐานะของตนอย่างยุติธรรม

ประการที่สอง การเลือกเก็บภาษีแต่ละชนิดที่จัดเก็บนั้น จะต้องพยายามให้มีผลกระทบหรือผลเสียหายต่อการตัดสินใจในทางเศรษฐกิจหรือการทำงานของกลไกตลาดน้อยที่สุด นอกจากนี้ภาษีอากรต่าง ๆ ที่จัดเก็บนั้นควรจะใช้เป็นเครื่องมือเพื่อแก้ไขการใช้ทรัพยากรที่ไร้ประสิทธิภาพของภาคเอกชนด้วย

ประการที่สาม โครงสร้างของภาษีที่ใช้นั้นควรเอื้ออำนวยต่อการใช้นโยบายในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และช่วยส่งเสริมความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจด้วย

ประการที่สี่ ระบบของภาษีต่าง ๆ ที่ใช้จัดเก็บนั้นจะต้องเป็นที่แจ้งชัดต่อผู้เสียภาษีและการบริหารการจัดเก็บจะต้องเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ประการที่ห้า ค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บและภาระของผู้เสียภาษีควรจะอยู่ในอัตราที่ต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายต่าง ๆ ในการจัดเก็บภาษีนั้น กล่าวคือการใช้ภาษีเป็นเครื่องมือเพื่อ

---

[6] สุเทพ พงษ์พิทักษ์. 2545. การบัญชีภาษีอากร. พิมพ์ครั้งที่1. กรุงเทพ. บริษัทสามเจริญพานิชย์ (กรุงเทพ) จำกัด , หน้า 26.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

บรรลุวัตถุประสงค์อย่างหนึ่งอย่างใดนั้น รัฐบาลจะต้องคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีนั้น และภาระหรือความเดือดร้อนของผู้เสียภาษีนั้นด้วย

2. หลักกฎหมาย ขั้นตอน และวิธีการในการชำระภาษีเงินได้นิติบุคคล[7]

2.1 ภาษีเงินได้นิติบุคคล

ภาษีเงินได้นิติบุคคลเป็นภาษีทางตรง ซึ่งผู้มีหน้าที่เสียภาษีไม่อาจผลักภาระ ไปยังบุคลอื่นได้ โดยจัดเก็บจากบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล จากฐานกำไรสุทธิ ฐานการจำหน่ายเงินกำไรไปต่างประเทศ ฐานเงินได้ก่อนหักรายจ่ายใดๆ ฐานเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) – (6) ที่จ่ายจากหรือในประเทศไทย

การเสียภาษีเงินได้นิติบุคคล กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีโดย

(ก) การเสียภาษีเงินได้โดยถูกหักไว้ ณ ที่จ่าย

(ข) การเสียภาษีเงินได้ โดยยื่นรายการประเมินตนเอง

- การยื่นรายการเงินได้ครึ่งรอบระยะเวลาบัญชีตามแบบ ภ.ง.ด.51
- การยื่นรายการเงินได้ประจำรอบระยะเวลาบัญชีตามแบบ ภ.ง.ด. 50 ภ.ง.ด. 52 และ ภ.ง.ด. 55
- การยื่นรายการเงินได้จากการจำหน่ายเงินกำไรตามแบบ ภ.ง.ด.54

(ค) การเสียภาษีเงินได้โดยเจ้าพนักงานประเมินเรียกเก็บ

(ง) การเสียภาษีเงินได้แทนโดยโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง

2.2 หลักกฎหมาย ขั้นตอนและวิธีการ

-นิติบุคคลที่มีหน้าที่ในการเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร ได้แก่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามมาตรา 39 แห่งประมวลรัษฎากร โดยฐานในการคำนวณโดยทั่วไปคือ กำไรสุทธิของบริษัทซึ่งได้จากกิจการหรือเนื่องจากกิจการที่กระทำในรอบระยะเวลาบัญชี ตามมาตรา 65 แห่งประมวลรัษฎากร โดยคำนวณกำไรหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีเงินได้นิติบุคคลตามเงื่อนไขที่กำหนดในมาตรา 65ทวิ และ 65 ตรี แห่งประมวลรัษฎากร

- วิธีการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจะต้องคำนวณตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด โดยนำกำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางบัญชี (Accounting Profit or Loss) ที่คำนวณตามวิธีทางการบัญชีในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี มาคำนวณเป็นกำไรหรือขาดทุนสุทธิทางภาษี (Taxable Profit or Loss) ซึ่งเป็นการคำนวณจากรายได้หักรายจ่ายเช่นเดียวกับทางบัญชี แต่รายได้และรายจ่ายนั้นจะต้องเป็นรายได้และรายจ่ายที่กฎหมายกำหนดเงื่อนไขไว้

---

[7] เรื่องเดียวกัน ,หน้า 1.

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

สุเทพ พงษ์พิทักษ์[8] กล่าวว่าวิธีการคำนวณกำไรสุทธิเพื่อเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลจะต้องคำนวณตามเงื่อนไขที่กฎหมายกำหนด ทั้งนี้ เพื่อรัฐจะได้กำกับดูแลการคำนวณกำไรสุทธิที่พึงต้องเสียภาษีให้เหมาะสมเป็นธรรมระหว่างผู้เสียภาษีกับรัฐ ฉะนั้น กำไรสุทธิหรือขาดทุนสุทธิทางบัญชี ที่คำนวณตามวิธีการทางบัญชีในแต่ละรอบระยะเวลาบัญชี อาจแตกต่างจากกำไรหรือขาดทุนสุทธิทางภาษี ผลต่างนี้เป็นเองเป็นข้อที่ทำให้เกิดความสับสนในการคำนวณ และความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญอีกประการหนึ่งคือ มาตรฐานการบัญชีซึ่งเป็นหลักเกณฑ์ทางบัญชี มีความแตกต่างจากการคำนวณกำไรหรือขาดทุนสุทธิทางภาษีเป็นอย่างมากเช่นกัน

อัตราภาษีอาจลดลงตามความตกลงหรืออนุสัญญาว่าด้วยการเก็บภาษีซ้อนที่ทำไว้กับรัฐบาลต่างประเทศ เฉพาะกำไรสุทธิส่วนที่ได้จากการประกอบกิจการวิเทศธนกิจ ตามประกาศกระทรวงการคลัง เรื่องการประกอบกิจการวิเทศธนกิจของธนาคารพาณิชย์ ให้ลดอัตราลงจัดเก็บร้อยละ 10 ของกำไรสุทธิ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่รัฐบาลสนับสนุน ในการเอื้อประโยชน์ต่อภาพรวมของเศรษฐกิจ อีกทั้งมีลักษณะเฉพาะในการดำเนินธุรกิจที่แตกต่างจากการดำเนินงานของธุรกิจอื่นเป็นอย่างมาก

เฟื่องกนก ปานหงษ์[9] กล่าวว่า การปฏิบัติการต่างๆทางภาษีล้วนมีความสัมพันธ์กับลักษณะกิจการโดยเฉพาะกิจการผลิตน้ำตาล จะมีความซับซ้อนในองค์กรที่ควบคุมดูแลและลักษณะธรรมเนียมปฏิบัติที่ใช้เฉพาะธุรกิจ ลักษณะการดำเนินงาน การแบ่งปันผลประโยชน์ วิธีการคิดราคาและโครงสร้างธุรกิจซึ่งจะมีผลต่อการจัดเก็บภาษีและการตรวจสอบภาษีของเจ้าพนักงานตรวจสอบภาษีเป็นอย่างมาก สำหรับแนวทางในการเพิ่มรายได้ให้กับโรงงานน้ำตาล คณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อวันที่ 30 พฤษภาคม 2543 ให้แยกภาษีมูลค่าเพิ่ม ออกจากราคาจำหน่ายน้ำตาลในประเทศ โดยให้ผู้บริโภครับภาระภาษีแทน และนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นไปชำระหนี้เงินกู้ และให้กระทรวงพาณิชย์ผลักดันการเจรจา WTO รอบใหม่ให้มีการลดการอุดหนุนสินค้าการเกษตร เพื่อลดการบิดเบือนราคา น้ำตาลในตลาดโลก ให้เข้าสู่ราคาที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น (ปัจจุบันราคาน้ำตาลในตลาดโลกต่ำกว่าต้นทุนการผลิตของผู้ผลิตทุกประเทศ)

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[8] เรื่องเดียวกัน ,หน้า 2.

[9] เฟื่องกนก ปานหงษ์. 2545. อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลไทย. เอกสารเผยแพร่ศูนย์วิจัยและพัฒนาอ้อยและน้ำตาล สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (มกราคม2545) : 1-2.

ปัญหาการขาดสภาพคล่องของโรงงานน้ำตาล เนื่องจากผลกระทบทางเศรษฐกิจทำให้โรงงานน้ำตาลมีภาระหนี้สินเพิ่มมากขึ้น เพราะการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศมาขยายและปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต ประกอบกับปัจจุบันธนาคารพาณิชย์จำกัดการให้สินเชื่อ ทำให้โรงงานน้ำตาลขาดสภาพคล่องเป็นอย่างมาก

ปรีดี บุญยัง[10] กล่าวว่าทัศนคติในการเสียภาษีอากรของประชาชนจะมีผลกระทบอย่างสำคัญต่อการพยายามหลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษีอากร ดังนั้นการพยายามเสริมสร้างให้ประชาชนมีความสำนึกในการเสียภาษีอากร (Tax Consciousness) โดยชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของสังคมโดยรวมและโดยการสร้างความรู้สึกเกรงกลัวและละอายต่อการหลบหนีและหลีกเลี่ยงภาษีอากรก็จะมีส่วนช่วยยกระดับความสมัครใจในการเสียภาษีอากรให้สูงขึ้น

อนันต์ บุญประเทือง[11] ศึกษาพบว่า ธุรกิจในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ระหว่างปี 2533-2537 มีปัญหาที่ตรวจพบจากการวิเคราะห์แบบแสดงรายการ เรียงลำดับ ได้แก่ กรณีการยื่นประมาณการกำไรสุทธิขาดไปเกินกว่าร้อยละ 25 และกรณีไม่ยื่นแบบแสดงรายการเมื่อสิ้นรอบระยะเวลาบัญชีภายในกำหนด และกรณีการกรอกแบบแสดงรายการในแบบและ/หรือแนบเอกสารตามที่กำหนดไว้ไม่ครบถ้วน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

---

[10] ปรีดี บุญยัง. 2532. **อุตสาหกรรมอ้อยและน้ำตาลไทย** .เอกสารเผยแพร่ศูนย์วิจัยและพัฒนาอ้อยและน้ำตาล สถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.(มิถุนายน2532) : 1.

[11] อนันต์ บุญประเทือง. **"ปัญหาที่ตรวจพบในการเสียภาษีเงินได้นิติบุคคลของธุรกิจในอำเภอเมือง จังหวัดลำพูน ระหว่างปี 2533-2537"** .การค้นคว้าแบบอิสระปริญญามหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ(บริหารธุรกิจ)บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537.